

การศึกษาเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เพื่อการออกแบบเครื่องประดับ
จิราพร รอดคุ้ม^{1*} ทรงวุฒิ เอกวุฒิวงศา^{2*} และอุดมศักดิ์ สาริบุตร^{3*}

STUDY HMONG TRIBE IDENTITY OF PHOP PHRA TAK PROVINCE FOR JEWELRY DESIGN

Jiraporn Rodkum^{1*} Songwut Egwutvongsa^{2*} and Udomsak Saributr^{3*}

^{1*} นักศึกษา สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

^{2*} อาจารย์ สาขาวิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

^{1*} Master of Education in Industrial Education, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Bangkok

³ Lecturer, Faculty of Industrial Education, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Bangkok

*Corresponding author E-mail address :littlemonkey_99@hotmail.com,momojojo108@gmail.com,ksudomsa@kmitl.ac.th

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันการออกแบบเครื่องประดับให้เป็นเอกลักษณ์เป็นสิ่งสำคัญสำหรับวงการเครื่องประดับของประเทศไทยเป็นอย่างมากด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องประดับด้วยวิธีการนำเสนอเอกลักษณ์ในแต่ละท้องถิ่นให้ปรากฏออกมาอย่างเด่นชัด โดยนำเสนอในรูปแบบของเครื่องประดับที่สามารถสื่อสารได้ในรูปแบบที่เป็นสากล ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง โดยเลือกศึกษาจากพื้นที่ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มชาวบ้านบ้านปากาใหม่ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง เพื่อการออกแบบเครื่องประดับและเพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ผลิต และผู้บริโภค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน และแบบสอบถาม เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ชนเผ่าที่มีความโดดเด่นในเรื่องงานหัตถกรรมมากที่สุดคือชนเผ่าม้ง และความเป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจนที่สุดของชาวเขาเผ่าม้ง คือ ลวดลายที่ใช้ปักลงบนเสื้อผ้า โดยการประเมินหาเอกลักษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่าลายกันหอยที่มีลักษณะลวดลายที่เกิดจากเส้นตามธรรมชาติของสัตว์น้ำที่เกิดจากเส้นการวนของเปลือกหอยมีความเป็นเอกลักษณ์มากที่สุด รูปแบบของเครื่องประดับควรออกแบบให้มีความเรียบง่ายแต่ยังคงความเป็นเครื่องเงินชาวเขาไว้สามารถสวมใส่ได้จริงในชีวิตประจำวันได้ เพื่อเป็นทางเลือกใหม่ให้กับลูกค้าที่ชื่นชอบเครื่องประดับชาวเขาออกแบบโดยการนำเอาจุดเด่นของรูปทรงของเครื่องประดับแบบดั้งเดิมไว้ แต่ออกแบบขึ้นมาใหม่ให้ดูทันสมัยมากขึ้น ผลการประเมินการออกแบบชุดเครื่องประดับจากเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้รวบรวมสรุปข้อมูลนำมาสร้างแบบร่างโดยใช้แนวความคิดจากลวดลายกันหอย จำนวน 30 รูปแบบ และใช้ทฤษฎีวิศวกรรมย้อนรอยในการตัดทอนรูปแบบชุดเครื่องประดับให้เหลือจำนวน 5 รูปแบบ นำไปเขียนโปรแกรม 3 มิติด้วยคอมพิวเตอร์ เพื่อให้รูปแบบเครื่องประดับมีความสมจริงมากที่สุด นำไปประเมินแบบโดยผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน โดยผลการประเมินรูปแบบพบว่า รูปแบบที่ 1 มีความเหมาะสมมากที่สุด

คำสำคัญ : เอกลักษณ์ ชาวเขาเผ่าม้ง เครื่องประดับ ลายกันหอย

ABSTRACT

Nowadays, unique jewelry design is indeed significant to Thailand's jewelry industry. Jewelry design with local uniqueness thus is very important to present it with international design. The objective of this research is to examine uniqueness of Hmong people in Phop Phra District, Tak province by compiling data from villagers in Baan Pakamai, specialists and professions as a base for jewelry design as well as to evaluate satisfaction of professions, manufacturers and consumers. Moreover, the tools used for compiling data are interview, evaluation, and questionnaire. The findings indicate that Hmong people have most outstanding handicraft skills among hill tribe people. The most distinct uniqueness is patterns stitched on their clothes. According to professions, spiral pattern derived from natural lines of shells is most unique. As a result, the jewelry design should keep simplicity yet silverware of Hmong people. It is wearable in daily life as a new option for customers who love hill tribe jewelry. The design should keep uniqueness of shape of original

jewelry but reflect contemporary at the same time. For the evaluation results for jewelry design inspired by uniqueness of Hmong people in Phop Phra District, Tak Province, data is compiled to draft 30 designs inspired by spiral pattern concept. Consequently, reverse engineering is applied to reduce to 5 designs and then computer three-dimension program is used to make most realistic designs. The designs are eventually assessed by professions. The results show that the first design is most appropriate

Keywords : Uniqueness, Hmong People, Jewelry, Spiral Pattern

บทนำ

เนื่องจากในปัจจุบันการออกแบบเครื่องประดับให้เป็นเอกลักษณ์เป็นสิ่งสำคัญสำหรับวงการเครื่องประดับของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เพราะจากการที่สมาคมผู้ค้าอัญมณี และเครื่องประดับไทยได้กล่าวไว้ว่าปัจจุบัน งานของแต่ละบริษัทจึงมีรูปแบบที่มีความคล้ายกัน ไม่มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง รูปแบบของเครื่องประดับจึงไม่น่าสนใจ ด้วยเหตุนี้ จำเป็นต้องพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องประดับด้วยวิธีการนำเสนอเอกลักษณ์ในแต่ละท้องถิ่นให้ชัดเจน โดยนำเสนอในรูปแบบของเครื่องประดับที่สามารถสื่อสารได้ ในรูปแบบที่เป็นสากล ซึ่งการพัฒนาในลักษณะนี้จะเป็นการรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรม รวมทั้งการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมให้เป็นที่รู้จัก จนสามารถที่จะพัฒนาขึ้นมาเป็นกระแสหรือแนวโน้มแฟชั่นในอนาคตจังหวัดตาก ถือได้ว่าเป็นจังหวัดหนึ่งทางภาคเหนือที่มีประวัติศาสตร์อย่างยาวนาน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะในด้านการเมืองและสังคม กลุ่มชาติพันธุ์ ชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในจังหวัดตากมีทั้งหมด 6 ชนเผ่า คือ เผ่ากะเหรี่ยง เผ่าม้ง เผ่าเย้า เผ่าอาข่า เผ่ามูเซอ และเผ่าลีซอ กลุ่มชาวเขาในจังหวัดตากที่มีความโดดเด่นในเรื่องงานหัตถกรรมคือชาวเขาเผ่าม้ง (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ. 2556) ในด้านเศรษฐกิจด้วยคามนิยมของแฟชั่นใน 1-2 ปีที่ผ่านมา หัตถกรรมชาวเขา ถูกปรุงแต่งให้เข้าไปอยู่ในกระแสแฟชั่นไปโดยได้ผสมผสานกับ "ความเก่า" และ "งานฝีมืออันงดงาม" จึงเป็นเสน่ห์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตัวสินค้า ปัจจุบันตลาดไม่ได้มีเฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น แต่กลายเป็นสินค้าที่นิยมของชาวต่างประเทศ (เศรษฐกิจประเศกลุ่มน้ำโขง. สำนักข่าวเนชั่น . 2556) และแนวโน้มทางการตลาดเชื่อว่าหากผู้ประกอบการมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการ เชื่อว่ายังคงได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น จากข้อมูลข้างต้นทำให้เล็งเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ พัฒนาและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์เพื่อพัฒนารูปแบบและคุณภาพ ให้สูงขึ้นเพื่อเป็นที่ต้องการของตลาด (ศูนย์ส่งเสริมการส่งออกภาคเหนือ. 2553) โดยสื่อผ่านในรูปแบบของเครื่องประดับที่เป็นที่นิยมมาตั้งแต่สมัยโบราณ เนื่องจากมนุษย์ในอดีตจนถึงปัจจุบันได้ให้ความสำคัญและความรู้สึกของเครื่องประดับดูเดียวกับเครื่องนุ่งห่มที่ให้ความรู้สึกถึงคุณค่าความงามในการประดับร่างกาย พิธีกรรมและคุณค่าที่มีต่อจิตใจ เครื่องประดับถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ของความเลื่อมใส สว่างงาม บ่งบอกถึงฐานะ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้สวมใส่ จึงนับได้ว่าเครื่องประดับสามารถบันทึกเรื่องราวและวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆได้จาก วัสดุ ลวดลาย และวิธีการผลิต จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เพื่อการออกแบบเครื่องประดับ และเป็นการพัฒนาแนวคิดสร้างสรรค์ชิ้นงาน ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ได้ทรงพระราชดำริว่า "เครื่องเงินชาวเขาเป็นงานศิลปะอย่างหนึ่งที่ควรอนุรักษ์" จึงต้องมีการอนุรักษ์ ปรับปรุงพัฒนารูปแบบและสร้างสรรค์ชิ้นงานให้ออกมามีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัย แต่คุณค่าของเครื่องประดับก็ไม่ได้ลดลงไปและยังสามารถบันทึกวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆได้ จากลวดลายและการออกแบบ ที่สำคัญรวมถึงเป็นการอนุรักษ์ความเป็นเอกลักษณ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นอีกด้วย

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก
2. เพื่อออกแบบเครื่องประดับจากเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะการศึกษาเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เพื่อการออกแบบเครื่องประดับ และเพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์เครื่องประดับ ด้านความสวยงาม และด้านประโยชน์ใช้สอย โดยกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

แหล่งข้อมูล คือ กลุ่มชาวบ้านป่าคาใหม่ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิและเอกสารที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มชาวเขาเผ่าม้งบ้านป่าคาใหม่ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญทางด้านชาวเขาจำนวน 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง จำนวน 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องเงินชาวเขา จำนวน 3 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินหาเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง จำนวน 3 ท่าน

2. เพื่อออกแบบเครื่องประดับจากเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

แหล่งข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและการผลิตเครื่องประดับและผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องประดับชาวเขา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและการผลิตเครื่องประดับ จำนวน 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องประดับชาวเขา จำนวน 3 ท่าน

3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์เครื่องประดับ จากเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตากที่พัฒนาใหม่

แหล่งข้อมูล คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชมสินค้า ภายในศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์นักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 55 และบริเวณร้านค้าชาวไทยภูเขาตอยมุเซอ

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชมสินค้า ภายในศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์นักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 55 และบริเวณร้านค้าชาวไทยภูเขาตอยมุเซอ จำนวน 100 คน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมข้อมูลในเรื่อง การศึกษาเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เพื่อการออกแบบเครื่องประดับ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ได้แก่ ข้อมูลด้านความเป็นมาตลอดจนถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขาเผ่าม้ง โดยใช้เครื่องมือการสังเกต และแบบสัมภาษณ์ จากกลุ่มชาวบ้านป่าคาใหม่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านชาวเขา ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง และผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องเงินชาวเขา

2. เพื่อออกแบบเครื่องประดับจากเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยใช้ทฤษฎีการออกแบบเครื่องประดับ วิศวกรรมย้อนรอย (วัณณะ จุฑะวิภาค 2545:73-113) ในการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบชุดเครื่องประดับ และประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและการผลิตเครื่องประดับ และผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องเงินชาวเขา

3. เพื่อประเมินความพึงพอใจในการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ที่เดินทางมาเยี่ยมชมสินค้าภายในศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์นักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 55 และบริเวณร้านค้าชาวไทยภูเขาตอยมุเซอ

ภาพ 1 แสดงขั้นตอนการศึกษาข้อมูลและการหาเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง

ขั้นตอนการศึกษาข้อมูลในการทำวิจัย ได้ทำการลงพื้นที่ศึกษาและเก็บข้อมูลที่หมู่บ้านป่าคาใหม่ อำเภอบพพระ จังหวัดตาก โดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ จากนั้นรวบรวมข้อมูลที่ศึกษาได้ในแต่ละด้านมาวิเคราะห์ สรุปผล เพื่อประเมินหาเอกลักษณ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อหาเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอบพพระ จังหวัดตาก เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบเครื่องประดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอบพพระ จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ดำเนินงานและวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอบพพระ จังหวัดตาก

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงการลงพื้นที่ หมู่บ้านชาวเขาเผ่าม้ง บ้านป่าคาใหม่ อำเภอบพพระ จังหวัดตาก โดยวิธีสังเกตและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านชาวเขาด้วยแบบสัมภาษณ์ ซึ่งได้ผลจากการศึกษาโดยแบ่งข้อมูลได้ดังนี้

ภาพ 2 โบสถ์คริสต์ประจำหมู่บ้าน

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านชาวเขา พบว่า ด้านประเพณีและความเชื่อ เผ่าม้งมีความเชื่อแบบนับถือผี ผสมการบูชาบรรพบุรุษแต่ปัจจุบันเมื่อความเจริญเข้าถึงมีการเผยแพร่ศาสนาอื่น ๆ มากขึ้น ชาวม้งจึงไปนับถือศาสนาที่แตกต่างกันส่วนใหญ่ นับถือศาสนาคริสต์ แต่ยังคงมีความเชื่อและยังนับถือผีอยู่ด้วย นอกจากนี้ชาวเขาเผ่าม้งยังมีประเพณีวันขึ้นปีใหม่หรือประเพณีฉลองปีใหม่ซึ่งเป็นงานรื่นเริงของชาวม้ง ทุกๆปีจะจัดขึ้นหลังจากได้เก็บเกี่ยวผลผลิตในรอบปีเรียบร้อยแล้ว และเป็นการฉลองถึงความสำเร็จในการเพาะปลูกของแต่ละปี ซึ่งจะต้องทำบุญบูชา ผีฟ้า ผีป่า ผีบ้าน ที่ให้ความคุ้มครองและดูแลความสุขสำราญตลอดทั้งปี รวมถึงผลผลิตที่ได้ในรอบปีด้วย

ภาพ 3 บ้านชาวเขาเผ่าม้ง

ด้านที่อยู่อาศัย ในสมัยก่อนชาวม้งจะสร้างหมู่บ้านอาศัยอยู่ตามภูเขาสูง บ้านเผ่าม้งในสมัยก่อนจะสร้างจากวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น ตัวบ้านจะปลูกบนดินใช้พื้นดินเป็นพื้นบ้าน ผนังทำด้วยไม้ไผ่ หลังคามุงด้วยใบจากหรือหญ้าคา แปลนบ้านเป็นแบบง่าย ใกล้กับประตูจะมีเตาไฟเล็กและแคร่สำหรับไว้รับแขก ด้านซ้ายสุดของบ้านจะมีเตาไฟใหญ่ไว้สำหรับทำอาหาร บริเวณกลางบ้านจะมีพื้นที่โล่งไว้ใช้ทำงาน บางบ้านจะมีครกไว้สำหรับตำข้าว สำหรับมุมบ้านทางด้านซ้ายจะกันเป็นห้องนอนของพ่อแม่กับห้องนอนลูก ในปัจจุบันบ้านม้งแบบดั้งเดิมแทบจะไม่มีให้เห็น ส่วนใหญ่สมัยนี้นิยมปลูกแบบบ้านคนไทยพื้นเมืองหมดแล้ว

ภาพ 4 เครื่องใช้และเครื่องดนตรีเผ่าม้ง

ด้านเครื่องใช้และเครื่องดนตรี เครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันของชาวเขาเผ่าม้ง เครื่องมือทำการเกษตร อุปกรณ์ทำอาหาร เครื่องดนตรีของชาวม้งจะใช้เล่นในงานประเพณีและเทศกาลต่างๆ เป็นการสื่อถึงวิถีชีวิตของชาวม้ง เพราะเครื่องดนตรีแค่นั้นเป็นอุปกรณ์คู่กายของผู้ชายชาวม้ง ในสมัยก่อนผู้ชายเผ่าม้งจะใช้เล่นเพื่อเป็นการบอกรักหญิงสาวที่ชอบ หรือ ใช้ในการแสดงประกอบพิธีกรรมต่างๆ เครื่องใช้และเครื่องดนตรีจะทำมาจากวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นนำมาจักรสานลงลายง่ายๆ โดยลวดลายการสานจะไม่แตกต่างจากของคนพื้นราบ แต่ลักษณะของรูปทรงจะปรับตามลักษณะการใช้งาน

ภาพ 5 การทอผ้าและการทำเครื่องเงินของชาวเขาเผ่าม้ง

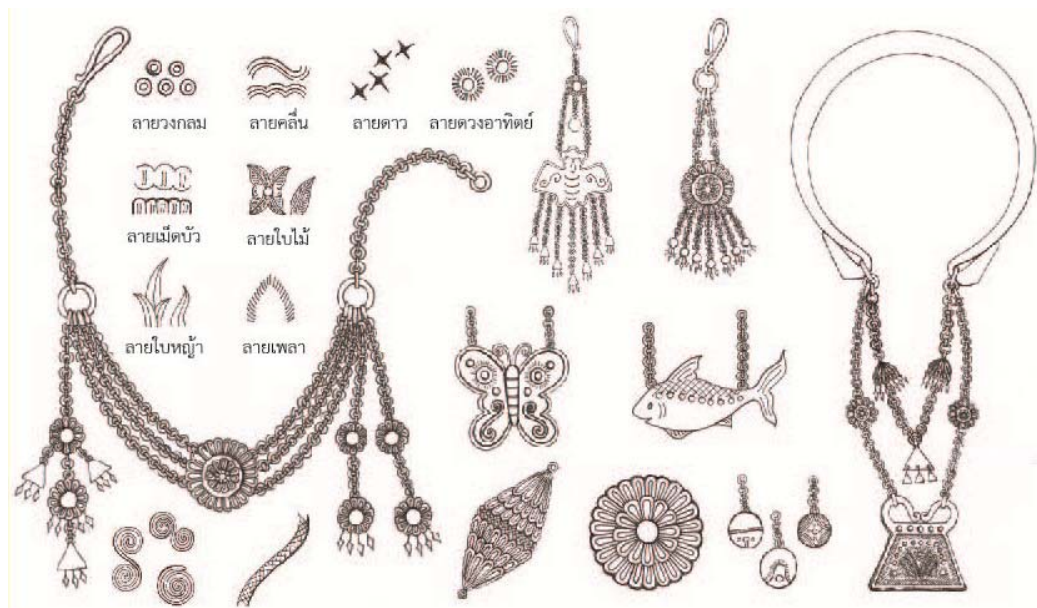
ด้านอาชีพชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เช่น ทำไร่ข้าวโพด ปลูกกะหล่ำปลี ปลูกผัก และผลไม้เมืองหนาว แต่ปัจจุบันบางกลุ่มได้มีการทำการค้าขาย ทำเครื่องประดับเงิน ทอผ้าและปักผ้าส่งศูนย์ศิลปาชีพ และรับจ้างทั่วไป ชาวเขาทุกชนเผ่ามีลักษณะอาชีพที่มีความคล้ายกัน คือ การทำเกษตรเป็นหลักและอาจจะมีความแตกต่างกันในบางเผ่าที่จะทำการค้าขาย ทำเครื่องเงิน และทอผ้า ปักผ้า เป็นรายได้หลังจากการทำเกษตรกรรม

ด้านการแต่งกาย การแต่งกายจะแบ่งเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆด้วยกันคือ เสื้อผ้า และเครื่องประดับ โดยชาวเขาเผ่าม้งให้ความสำคัญกับสองสิ่งนี้เป็นอย่างมาก เพราะทั้งเสื้อผ้าและเครื่องประดับเป็นเหมือนเครื่องบ่งบอกถึงฐานะของครอบครัวนั้นๆ

ภาพ 6 การแต่งกาย ชาย-หญิง ของชาวเขาเผ่าม้ง

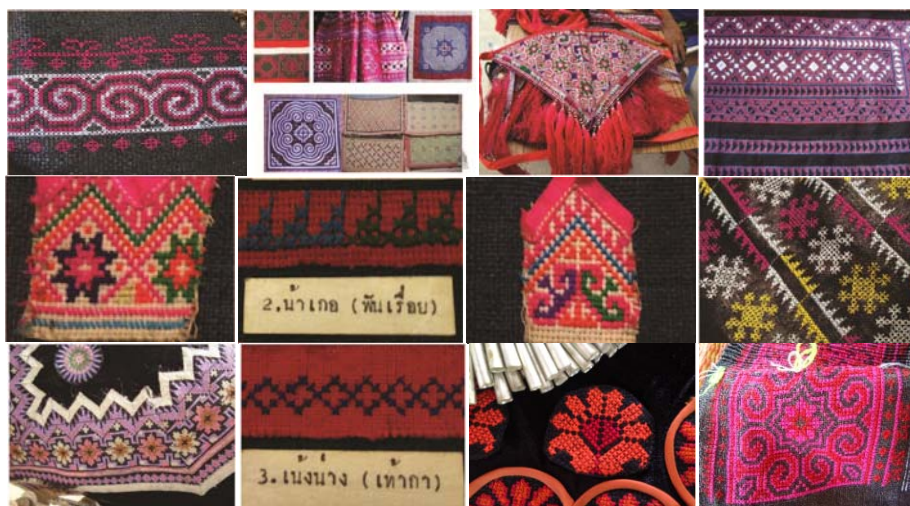
1.เสื้อผ้า ลักษณะการแต่งกายของชาวม้ง โดยม้งจะแบ่งเป็น 2 กลุ่มด้วยกันคือ ม้งขาวและม้งเขียว (ม้งดำ) เนื่องจากจังหวัดตากมีแต่กลุ่มม้งเขียวหรือม้งดำ ชุดของกลุ่มม้งเขียวจะเป็นสีดำปกตลอดลายสวยงาม ผู้หญิงหญิงจะสวมเสื้อแขนยาวสวมทับด้วยกระโปรง สาบเสื้อสองข้างจะปักด้วยลวดลายหรือชลิบด้วยผ้าสี กระโปรงจีบรอบปักเป็นลวดลายต่างๆ มีผ้าสีเหลี่ยมผืนยาวปักลวดลายปิดด้านของกระโปรง มีผ้าสีแดงคาดเอวที่หนึ่งโดยการผูกปล่อยชายเป็นหางไว้ด้านหลัง ใช้ผ้าสีดำที่ประดับด้วยลูกปัดสีต่างๆพันมวยผม ใส่สายสะพายไหล่ หรือย่าม เนียงสลับกันสองข้าง ผู้ชาย สวมเสื้อแขนยาวถึงข้อมือ ชายเสื้ออยู่ระดับเอว ปกเสื้อด้านขวาจะป้ายเลยมาทับซีกซ้ายของตัวเสื้อ ตรงสับเสื้อจะใช้ด้ายสีปักลวดลายต่างๆกางเกงสีเดียวกับเสื้อมีลักษณะขากว้างตรงปลายขาแคบ เป้ากางเกงจะหย่อนลงมาต่ำกว่าระดับเข่าปลายขากางเกงปักลวดลาย

ภาพ 7 เครื่องประดับ

2. เครื่องประดับ ผู้วิจัยได้ศึกษาและสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องเงินชาวเขาและได้สรุปเป็นบทวิเคราะห์ดังนี้ เครื่องประดับเป็นศิลปะในการตกแต่งร่างกาย และเป็นวัฒนธรรมการแต่งกายที่เด่นชัดของชนเผ่าม้ง ชาวม้งนิยมสวมใส่เครื่องเงิน ซึ่งมีความเชื่อว่า“โลหะเงินเป็นสัญลักษณ์ของความมั่นคง และสุขสวัสดิ์ในชีวิต” ดังนั้นทุกครอบครัวจึงต้องทำหรือซื้อหาให้ลูกหลานได้ใส่ในงานปีใหม่หรืองานสำคัญของชนเผ่า สำหรับรูปแบบเครื่องเงินของชนเผ่าม้ง แยกออกเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องประดับร่างกายและเครื่องประดับเสื้อผ้า โดยเครื่องประดับร่างกายและเครื่องประดับเสื้อผ้าจะประกอบไปด้วย กำไลคอ เตี้ยว แผงกำไลคอ สร้อยกระยา้ กำไลข้อมือ ต่างหู แหวน ปิ่นปักผม เข็มมวยผม และเหรียญเงินรูปไข่ใช้สำหรับประดับตกแต่งเสื้อผ้าและของใช้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละด้านด้านสรุปได้ว่า ความเป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจนที่สุดของชาวเขาเผ่าม้งคือ การแต่งกาย จากการศึกษารูปแบบการแต่งกายของแต่ละเผ่าพบว่า ลวดลายบนเสื้อผ้า ตลอดจนเครื่องประดับของแต่ละชนเผ่ามีความแตกต่างกันโดยเราสามารถแยกความแตกต่างของแต่ละชนเผ่าได้จากเสื้อผ้าที่สวมใส่ ซึ่งรูปแบบของเสื้อผ้า ลวดลาย การทอ และการตัดเย็บจะมีความแตกต่างกัน ซึ่งเอกลักษณ์ที่เด่นชัดที่สุดของเครื่องแต่งกายชาวเขาเผ่าม้งอยู่ที่ลวดลายที่ปักอยู่บนเสื้อผ้าโดยลายที่นิยมปักจะมีอยู่ประมาณ 12 ลาย คือ ลายกันหอย ลายเท้าช้าง ลายหัวใจ ลายไฮ ลายดาว ลายฟันเลื่อย ลายปัก ลายดอกเย้า ลายดอกไม้ ลายเท้ากา ลายดอกไม้ประยุกต์ และลายกันหอยผสม

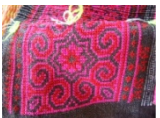
ภาพ 8 ลวดลายผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง

ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อหาเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้งจากลวดลายผ้าปัก เพื่อการออกแบบเครื่องประดับ โดยได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตาราง 1 ผลวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการหาเอกลักษณ์

เกณฑ์การประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านประเมินเอกลักษณ์ (n = 3)							
	ลายกันหอย		ลายเท้าช้าง		ลายหัวใจ		ลายไฮ	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ลวดลายสื่อถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของเผ่าม้ง	5.00	0.00	3.66	0.57	3.33	0.57	3.33	0.57
2. ความสวยงามของลวดลาย	4.66	0.57	4.33	0.57	3.00	0.00	3.33	0.57
3. ความเหมาะสมในการประยุกต์ใช้ในการออกแบบเครื่องประดับ	4.33	0.57	3.00	1.00	2.66	0.57	3.66	0.57
รวม	4.66	0.33	3.66	0.57	3.00	0.00	3.44	0.19

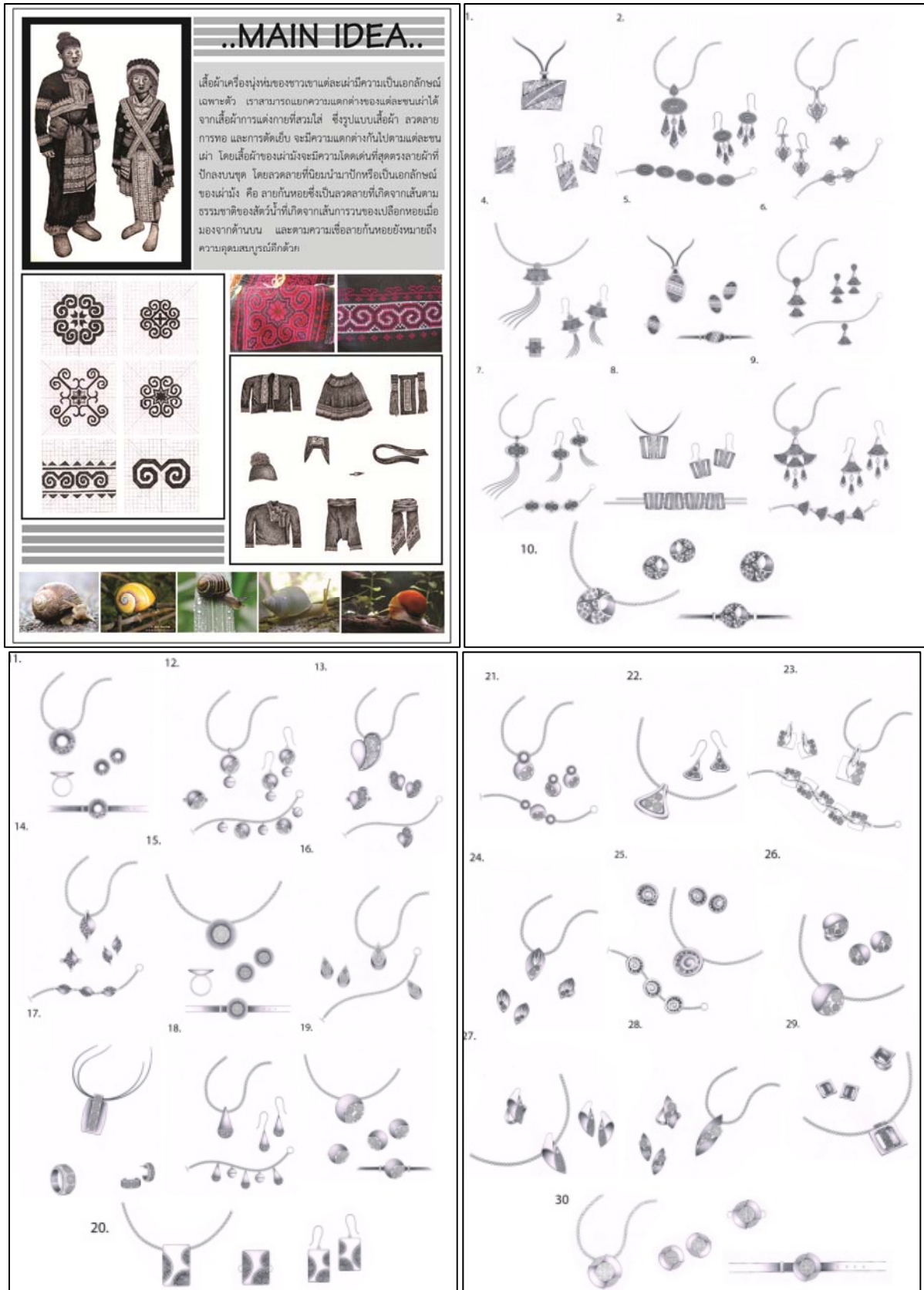
ตาราง 1 (ต่อ) ผลวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการหาเอกลักษณ์

เกณฑ์การประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านประเมินเอกลักษณ์ (n = 3)							
								
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ลวดลายสื่อถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของเผ่าม้ง	3.00	0.00	3.00	0.00	3.00	1.00	2.33	0.57
2. ความสวยงามของลวดลาย	3.00	1.00	3.33	1.15	2.66	0.57	2.66	0.57
3.ความเหมาะสมในการประยุกต์ใช้ในการออกแบบเครื่องประดับ	3.66	0.57	3.00	1.00	3.00	1.00	3.00	0.00
รวม	3.22	0.50	3.11	0.69	2.88	0.69	2.66	0.33
เกณฑ์การประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านประเมินเอกลักษณ์ (n = 3)							
								
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ลวดลายสื่อถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของเผ่าม้ง	3.66	0.57	3.00	1.00	2.66	1.15	3.33	0.57
2. ความสวยงามของลวดลาย	3.33	1.15	3.00	1.00	3.33	0.57	3.33	1.15
3.ความเหมาะสมในการประยุกต์ใช้ในการออกแบบเครื่องประดับ	3.33	1.15	3.33	0.57	3.00	1.00	3.66	0.57
รวม	3.44	0.69	3.11	0.19	3.00	0.88	3.44	0.69

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประเมินการหาเอกลักษณ์จากลวดลายผ้าปักชาวเขา เผ่าม้ง พบว่า ลายกันหอย มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}=4.66$) ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.= 0.33) รองลงมาคือ ลายเท้าช้าง มีความเหมาะสมมาก($\bar{X}=3.66$) ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.= 0.57)รองลงมาคือ ลายกันหอยผสมลายดาว มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X}=3.44$) ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.= 0.69) จากการวิเคราะห์จะพบว่า ลายกันหอย มีความเหมาะสมที่สุดในการนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบเครื่องประดับ

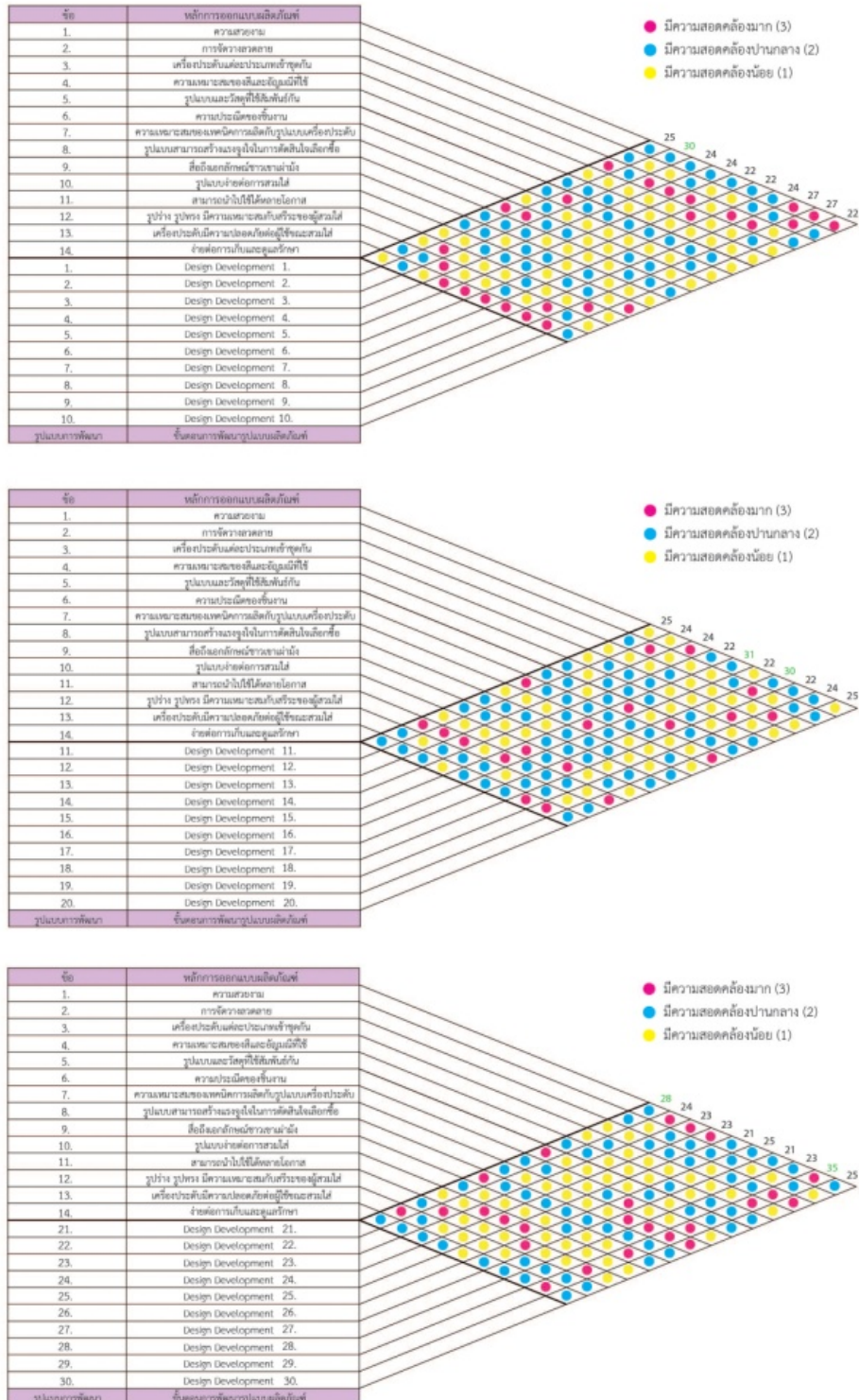
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการออกแบบเครื่องประดับจากเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

ผู้วิจัยได้ใช้แนวความคิดจากลวดลายผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง คือ ลายกันหอย ซึ่งเป็นลวดลายที่เกิดจากเส้นตามธรรมชาติของสัตว์น้ำที่เกิดจากเส้นการวนของเปลือกหอยเมื่อมองจากด้านบน และตามความเชื่อลายกันหอยยังหมายถึงความอุดมสมบูรณ์อีกด้วย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาถึงลักษณะของลวดลาย สี และขั้นตอนการผลิต เพื่อดึงเอาจุดเด่นของลายกันหอย มาดัดทอนออกแบบเป็นเครื่องประดับที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบเครื่องประดับ (วัฒนธรรม จุฑะวิภาค)

ภาพ 9 แบบร่างชุดเครื่องประดับจากเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง

การระดมความคิดการออกแบบชุดเครื่องประดับจากเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยได้ใช้แนวคิดจากลวดลายผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง คือ ลายกันหอย มาใช้ในการออกแบบร่าง จำนวน 30 ชุด จากนั้นได้ทำการตัดทอนจำนวนรูปแบบชุดเครื่องประดับให้ลดลง โดยทฤษฎีวิเศษกรรมย้อนรอย โดยการสร้างตารางเพื่อพิจารณาให้ได้ผลออกมาเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ โดยได้นำกรอบแนวคิดของ วัฒนะ จุฑะวิภาค (การออกแบบเครื่องประดับ 2545:73-113) มาใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

ภาพ 10 แสดงตารางการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์เพื่อเลือกรูปแบบเครื่องประดับ 5 รูปแบบ

ผลการออกแบบชุดเครื่องประดับจากเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก จากการประเมินตัดทอน จำนวนรูปแบบด้วยทฤษฎีวิศวกรรมย้อนรอย ตามเกณฑ์การออกแบบเครื่องประดับจนได้จำนวน 5 ชุด นำมาสร้างแบบ 3 มิติด้วยคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความสมจริงมากที่สุดดังต่อไปนี้

ภาพ 11 แสดงรูปแบบเครื่องประดับ 5 รูปแบบ

จากการประเมินรูปแบบชุดเครื่องประดับจากเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและการผลิตเครื่องประดับ พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ผลิตภัณฑ์ชุดเครื่องประดับจากเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระจังหวัดตากรูปแบบที่ 1 มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}=4.44$) ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.= 0.12$) รองลงมาคือรูปแบบที่ 2 ($\bar{X}=3.63$) ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.= 0.09$) รองลงมาคือ รูปแบบที่ 4 ($\bar{X}=3.50$) ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.= 0.08$) รองลงมาคือ รูปแบบที่ 5 ($\bar{X}=3.44$) ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.= 0.19$) และรูปแบบที่ 3 ($\bar{X}=3.36$) ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.= 0.15$) ตามลำดับ

ภาพ 12 แสดงรูปแบบเครื่องประดับ รูปแบบที่ 1

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

ตาราง 2 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

ลำดับ	เกณฑ์การประเมิน	ผู้บริโภค (n=100)	
1.	ด้านความสวยงาม	$\bar{X}$	S.D.
	1. ความสวยงามของตัวเรือนเครื่องประดับ	4.50	0.60
	2. ความเหมาะสมของสีสันทันและอัญมณีที่ใช้	3.34	0.92
	3. การจัดวางลวดลายที่ลงตัว	3.93	0.88
	4. ชิ้นงานเครื่องประดับมีความเข้าชุดกัน	4.42	0.66
	5. รูปแบบและวัสดุที่ใช้มีความสัมพันธ์กัน	4.39	0.60
	6. ความประณีตของชิ้นงาน	4.18	0.85
	7. รูปแบบสามารถสร้างแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือก	4.08	0.82
	ค่าเฉลี่ยรวม	4.12	0.76
	ระดับความเหมาะสม	มาก	
2.	ด้านความคิดสร้างสรรค์	$\bar{X}$	S.D.
	1. สื่อถึงเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง	4.24	0.87
	2. การจัดวางลวดลายมีองค์ประกอบที่ลงตัว	3.98	0.92
	3. รูปทรงและลวดลายมีความเหมาะสมในการใช้	4.12	0.91
	4. การทับซ้อนกันของชิ้นงานมีความเหมาะสม	4.00	0.93
	5. ความเหมาะสมในการใช้เทคนิคกับรูปแบบเครื่องประดับ	4.03	0.96
	6. การใช้เส้น สี และพื้นผิวเหมาะสมกับรูปทรงและที่ว่าง	4.16	0.90
	7. มีความแตกต่างไปจากรูปแบบเครื่องประดับชาวเขาแบบเดิม	4.11	0.90
	ค่าเฉลี่ยรวม	4.09	0.91
	ระดับความเหมาะสม	มาก	
3.	ด้านประโยชน์ใช้สอย	$\bar{X}$	S.D.
	1. รูปแบบง่ายต่อการสวมใส่	4.01	0.96
	2. รูปร่าง รูปทรง มีความเหมาะสมกับสรีระของผู้สวมใส่	4.07	0.89
	3. เครื่องประดับมีความปลอดภัยต่อผู้ใช้ขณะสวมใส่	3.88	1.00
	4. ง่ายต่อการเก็บและดูแลรักษา	3.94	0.97
	5. สามารถนำไปสวมใส่ได้หลายโอกาส	3.98	0.98
	ค่าเฉลี่ยรวม	3.97	0.96
	ระดับความเหมาะสม	มาก	
สรุปผลความพึงพอใจผู้บริโภคที่มีต่อชุดเครื่องประดับชาวเขาเผ่าม้ง		$\bar{X}$	S.D.
ค่าเฉลี่ยรวม		4.07	0.87
ระดับความเหมาะสม		มาก	

จากตารางที่ 2 ผู้วิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ชุดเครื่องประดับจากเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก แบ่งได้เป็นด้านความสวยงาม มีความพึงพอใจในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.12 ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.09 และด้านประโยชน์ใช้สอย มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.97

สรุปผลรวมความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ชุดเครื่องประดับจากเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.07

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยตลอดจนการลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มชาวเขาบ้านป่าคาใหม่ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก และผู้เชี่ยวชาญด้านชาวเขา พบว่าชาวเขาที่มีความโดดเด่นที่สุดจากชาวเขาทั้งหมด 6 เผ่าที่อาศัยอยู่ในจังหวัดตาก คือชาวเขาเผ่าม้ง และความเป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจนที่สุดของเผ่าม้งคือ ลวดลายที่ปักอยู่บนเสื้อผ้า ซึ่งลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้งคือลายกันหอย ลักษณะของลายนี้อยู่ที่เส้นที่เกิดจากการวนขดของเปลือกหอย ที่มีความโดดเด่นเหมาะสมกับการนำลวดลายมาประยุกต์ใช้เป็นลวดลายตกแต่งตัวเรือนเครื่องประดับเพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้กับชิ้นงาน

จากการประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและการผลิตเครื่องประดับ ทั้งนี้ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบเครื่องประดับจากเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบและทำการคัดเลือกรูปแบบ โดยใช้ทฤษฎีวิศกรรมย้อนรอย คัดเลือกตามเกณฑ์การออกแบบเครื่องประดับ(วัฒนธรรม จุฑะวิภาต การออกแบบเครื่องประดับ 2545:73-113) และประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและการผลิตเครื่องประดับ พบว่า รูปแบบที่ 1 มีความเหมาะสมมากที่สุด

จากการประเมินความพึงพอใจผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ชุดเครื่องประดับจากเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีความพึงพอใจในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสวยงาม มีความพึงพอใจในระดับมาก โดยให้ระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือ ความสวยงามของตัวเรือนเครื่องประดับ ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีความพึงพอใจในระดับมาก โดยให้ระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือ สื่อถึงเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง และด้านประโยชน์ใช้สอย มีความพึงพอใจในระดับมาก โดยให้ระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือ รูปแบบง่ายต่อการสวมใส่

ข้อเสนอแนะ

1. ในการทำวิจัยควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลและสำรวจตลาดก่อนว่าผู้บริโภคสนใจเครื่องประดับรูปแบบลักษณะใด เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด
2. ควรมีการศึกษาวัตถุประเภทอื่นในท้องถิ่นที่มีความเหมาะสมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับวัสดุประเภทโลหะเงิน เพื่อสร้างความหลากหลายและแปลกใหม่ให้กับผลิตภัณฑ์เครื่องประดับ
3. รูปแบบและวิธีการสวมใส่เครื่องประดับก็เป็นส่วนหนึ่งที่ควรออกแบบในรูปของ collection เพื่อที่จะนำมาปรับใช้ได้ ในหลายโอกาส

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2553). **คู่มือพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจด้านอัญมณีและเครื่องประดับไทยเชิงอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น(เครื่องเงิน)**
- กาญจนาภิเษกวิทยาลัย ช่างทองหลวง. (2548). **การศึกษาและรวบรวมภูมิปัญญาช่างเครื่องเงินชาวเขาเพื่อการอนุรักษ์ ต่อยอด และพัฒนาให้เป็นระบบสู่สากล.งานวิจัย** กาญจนาภิเษกวิทยาลัยช่างทองหลวง.
- โครงการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุโขทัย. **ประวัติและความเป็นมาของ...**[Online].Available: [http://hmong.hilltribe.org/thai/http://www.tak.go.th/\(วันที่สืบค้นข้อมูล : 22 พฤษภาคม 2556\)](http://hmong.hilltribe.org/thai/http://www.tak.go.th/(วันที่สืบค้นข้อมูล : 22 พฤษภาคม 2556))
- พอลและอีเลน แบลโดย ศิริวรรณ สุขพานิช. (2528). **หกเผ่าชาวดอย.เชียงใหม่:หัตถกรรมชาวเขา.**
- ยัง มืดแต่ง. (2520). **ประวัติของชาวม้ง(แม่ว).**กรุงเทพฯ:โอเดียนสโตร์.
- วัฒนธรรม จุฑะวิภาต. (2545). **การออกแบบเครื่องประดับ.**กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์ข้อมูลกลางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. **ลายผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง จังหวัดตาก.**[Online].Available: <http://www.m-culture.in.th/album/46613> (วันที่สืบค้นข้อมูล : 22 พฤษภาคม 2556)